

Sygn. akt I PSK 12/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa S. K.
przeciwko P. [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 kwietnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt VII Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 marca 2018 r. Sąd Rejonowy w K., w sprawie z powództwa S. K. przeciwko P. [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o odszkodowanie, zasądził od pozwanego na rzecz powoda 12.650 zł tytułem odszkodowania za wypowiedzenie umowy o pracę z naruszeniem przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę oraz za rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o rozwiązaniu umów o pracę w tym trybie (pkt I), oddalił powództwo w części ponad kwotę 12.650 zł (pkt II) i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 11 lipca 2019 r., zmienił zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że zasądził od P. [...] Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz S. K. 10.688,43 zł oraz w pkt IV w ten sposób, że

kwotę 703 zł podwyższył do kwoty 1.238 zł, a w pozostałym zakresie oddalił apelację oraz orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie ustalono, że powód był zatrudniony w pozwanej Spółce na stanowisku prezesa zarządu na podstawie umowy o pracę od 1 sierpnia 2016 r. za wynagrodzeniem 19000 zł netto. W dniu 8 grudnia 2016 r. powód odebrał przesłane przesyłką kurierską wypowiedzenie umowy o pracę. W związku z niezdolnością do pracy z powodu choroby powód otrzymał zaświadczenie od lekarza, które obejmowało okres od 8 grudnia do 31 grudnia 2016 r. Zwolnienie lekarskie powoda zostało przesłane do pracodawcy pocztą. Od 1 stycznia 2017 r. powód nadal był niezdolny do pracy. W dniu 3 stycznia 2017 r. uzyskał zaświadczenie o niezdolności do pracy za okres od 1 do 13 stycznia 2017 r., które wysłał do pracodawcy pocztą. W dniu 11 stycznia 2017 r. zostało doręczone powodowi oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z powodu nieusprawiedliwionego niestawienia się w pracy 7 grudnia 2016 r. oraz 2 i 3 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wypowiedzenie umowy o pracę nastąpiło z naruszeniem art. 41 k.p., natomiast zarzut nieusprawiedliwionej nieobecności powoda 2 i 3 stycznia 2017 r. nie mógł być podstawą rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia, ponieważ powód usprawiedliwił nieobecność w tych dniach zaświadczeniem lekarskim o niezdolności do pracy.

Oceniając żądanie zasądzenia dwóch odszkodowań, Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w uchwale z dnia 4 kwietnia 2019 r., III PZP 2/19 (OSNP 2019 nr 9, poz. 105), wydanej w związku z pytaniem prawnym Sądu Okręgowego skierowanym do Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w przypadku zbiegu roszczeń odszkodowawczych z art. 45 § 1 k.p. i art. 56 § 1 k.p. pracownikowi przysługuje nie jedno odszkodowanie, ale tyle roszczeń ile wadliwych czynności dokonał pracodawca, co jednakże nie oznacza, że oba odszkodowania mają zostać zasądzone w pełnej ustawowej (zryczałtowanej) wysokości. Uwzględniając bowiem ich kompensacyjną funkcję, uzasadnione jest zasądzenie odszkodowania z art. 56 § 1 k.p. w pełnej wysokości określonej w art. 58 k.p., a nadto części odszkodowania z art. 45 § 1 k.p.

Sąd Okręgowy uznał, że powodowi należy się, oprócz prawomocnie zasądzonego przez Sąd Rejonowy odszkodowania z art. 47¹ k.p., także odszkodowanie na podstawie art. 58 k.p. w związku z art. 56 k.p., z tym że jego wysokość powinna odpowiadać wysokości wynagrodzenia za okres od 12 stycznia do 31 marca 2017 r. W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw prawnych do odliczenia od odszkodowania z tytułu niezasadnego rozwiązania umowy o pracę świadczeń, jakie powód uzyskał z tytułu zasiłku chorobowego, o co wносиła strona pozwana.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła: (-) błędną wykładnię art. 58 k.p. w związku z art. 56 § 1 k.p., polegającą na przyjęciu, że w przypadku zbiegu roszczeń odszkodowawczych z art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 47¹ k.p. oraz z art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.p. odszkodowanie uzupełniające ma charakter ryczałtowy, niezależny od tego, czy w okresie wypowiedzenia, licząc od dnia rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia, pracownikowi przysługiwało roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za pracę i w jakiej wysokości, (-) błędną wykładnię przepisu § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w kodeksie pracy z dnia 29.05.1996 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 927), polegającą na przyjęciu, że regulacja ta wyłącznie delimituje pod względem prawnym wysokość odszkodowania.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wskazując, że w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III PZP 2/19, powstaje pytanie, czy odszkodowanie uzupełniające ma charakter ryczałtowy. Podkreśliła, że przedstawiona przez Sąd Najwyższy konstrukcja prawna odszkodowania uzupełniającego daje asumpt do twierdzenia, że świadczenie to ma na celu rekompensatę faktycznie utraconego przez pracownika zarobku, zgodnie z funkcją kompensacyjną. W ramach tego, kognicja sądu powinna więc obejmować kompetencję do badania, czy pracownik poniósł szkodę i w jakiej wysokości, na zasadach ogólnych. Zgodnie z taką wykładnią, powodowi nie przysługuje odszkodowanie w zakresie, w jakim w okresie

wypowiedzenia był niezdolny do wykonywania pracy i pobierał zasiłek chorobowy, po myśli przepisu art. 92 § 4 k.p. Brak roszczenia o zapłatę wynagrodzenia stanowi negatywną przesłankę dla zasądzenia odszkodowania (uzupełniającego), na podstawie art. 56 § 1 k.p. Odmienne zapatrywanie w tym zakresie przedstawia zaskarżony wyrok, według którego odszkodowanie uzupełniające ma charakter bezwzględnie ryczałtowy. Świadczenie to jest zdelimitowane wyłącznie czasokresem, jaki pozostał do upływu okresu wypowiedzenia, licząc od dnia rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Zdaniem skarżącej, przedstawione zagadnienie prawne nie zostało rozstrzygnięte w przytoczonej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. (III PZP 2/19), kreującej nową koncepcję rozwiązania zbiegu roszczeń odszkodowawczych na gruncie przepisów art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 47¹ k.p. oraz z art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.p. W judykaturze sądowej dotychczas przeważała koncepcja pozornego zbiegu roszczeń i jednego odszkodowania, bez względu na podstawę prawną. Odszkodowanie uzupełniające, zgodnie z przyjętą powyżej terminologią, ma spełniać wyłącznie funkcję kompensacyjną, stąd zasadny jest pogląd, iż powinno być ustalane w odniesieniu do rzeczywistej szkody poniesionej przez pracownika. Ryczałtowe rozliczanie szkody - jak podniesiono - stanowi wzorzec pragmatyczny, co oznacza, że nie jest on bezwarunkowy. Takie rozumienie odszkodowania wykluczałoby jego przypadkowy charakter „*in casu*”, o czym wspomina się w przywołanej uchwale Sądu Najwyższego. Kwestią pozostaje, czy taka wykładnia jest uprawniona w świetle przepisów, określających wysokość odszkodowania. Ponadto, problemem pozostaje właściwe stosowanie przepisów przywołanego rozporządzenia w sprawie sposobu ustalania świadczeń przewidzianych prawem pracy. Z powyższych przyczyn, przedstawione zagadnienie prawne ma istotny charakter.

Sąd Najwyższy zważy, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (na występowanie którego powołuje się skarżącą) jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Przedstawione zagadnienie ma wynikać z nowej koncepcji przedstawionej przez Sąd Najwyższy a dotyczącej rozwiązania zbiegu roszczeń odszkodowawczych na gruncie przepisów art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 47¹ k.p. oraz z art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.p., co, wedle skarżącej, może prowadzić do wniosku, że świadczenie te mają na celu rekompensatę faktycznie utraconego przez pracownika zarobku, zgodnie z funkcją kompensacyjną i dlatego powinny być ustalane w odniesieniu do rzeczywistej szkody poniesionej przez pracownika.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III PZP 2/19, w sposób jednoznaczny wynika, że oba rozważane roszczenia odszkodowawcze, w tym roszczenie z art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.p., w wyniku zastosowania zabiegu ich wzajemnego kompensowania, nie tracą charakteru ryczałtowego. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale, ze względu na uwarunkowania wynikające z konstrukcji zbiegu roszczeń (mającej zastosowanie również do odszkodowań określonych ryczałtowo), kierując się aspektem kompensacyjnym, rozsądne jest przyjęcie, że pracownikowi obok

odszkodowania z art. 56 § 1 k.p. przysługuje odszkodowanie z art. 45 § 1 k.p. w takiej wysokości, w jakiej na skutek niezgodnego z prawem zastosowania art. 52 § 1 pkt 1 k.p. pozbawiono go wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. Możliwe jest też odwrócenie wskazanej relacji. Pracownik ma prawo do odszkodowania z art. 45 § 1 k.p. w wysokości określonej w art. 47¹ k.p., a dodatkowo do części odszkodowania z art. 56 § 1 k.p., jednak tylko za okres przypadający do końca zakładanego okresu wypowiedzenia. Innymi słowy, funkcja kompensacyjna obu tych świadczeń ryczałtowych jest jedynie pomocna przy wążeniu racji, z powodu których należy ograniczyć wysokość jednego z nich i w żaden sposób nie jest wiążana z rzeczywistą szkodą poniesioną przez pracownika.

Dlatego też powyższa uchwała nie odchodzi od poglądów reprezentowanych w judykaturze i doktrynie, że odszkodowanie z tytułu wypowiedzenia lub rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia nie może być traktowane jako świadczenie odszkodowawcze *sensu stricto*. Tytułem do uzyskania odszkodowania nie jest bowiem wykazanie szkody przez pracownika, ale wykazanie wadliwego rozwiązania stosunku pracy lub rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracodawcy. Oznacza to z jednej strony, że ustawodawca *a priori* zakłada powstanie szkody w związku z tymi zdarzeniami, stąd też obowiązkiem pracodawcy jest jej zryczałtowana kompensacja, a z drugiej strony, że świadczenie odszkodowawcze przysługuje pracownikowi niezależnie od wykazania przez niego faktu poniesienia szkody i jej wysokości, w czym wyraża się funkcja represyjna tego świadczenia (por. Ł. Pisarczyk: Odszkodowanie z tytułu wadliwego wypowiedzenia lub rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę, PiZS 2002 nr 8, s. 18; P. Wąż: Prawne konsekwencje wadliwego rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę, Monitor Prawny 2007 nr 11, s. 569). W orzecnictwie Sądu Najwyższego podkreślono także funkcję represyjną odszkodowania (np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1990 r., III PZP 22/90, OSNCP 1991 nr 5-6, poz. 64). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 listopada 2017 r., I PK 308/16 (OSNP 2018 nr 8, poz. 105) wyjaśnił, że istotą odszkodowań przewidzianych w przepisach Kodeksu pracy z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę lub jej rozwiązania bez wypowiedzenia jest kompensacyjno-represyjny charakter. W orzecnictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że odszkodowania, o

których mowa w przepisach art. 47¹ k.p., art. 50 § 3 i 4 k.p. i art. 58 k.p., nie są powiązane z rzeczywistą szkodą pracownika i przysługują niezależnie od jej wystąpienia. Przykładem tego może być obowiązek wypłaty odszkodowania z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem, chociażby pracownik, podjąwszy natychmiast inną pracę, ani jednego dnia nie pozostawał bez pracy, a jego zarobki związane z nowym zatrudnieniem są wyższe niż te, które osiągał u poprzedniego pracodawcy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1981 r., I PR 91/81, OSNCP 1982 nr 5-6, poz. 81; z dnia 29 maja 1987 r., I PRN 24/87, Służba Pracownicza 1998 nr 2, s. 26; z dnia 19 maja 2009 r., II PK 288/08, LEX nr 687061; z dnia 26 listopada 2013 r., II PK 65/13, OSNP 2014 nr 10, poz. 145; z dnia 7 maja 2015 r., III PK 130/14, LEX nr 1771514). Tak też postrzega te przepisy Trybunał Konstytucyjny, podkreślając, że odpowiedzialność odszkodowawcza pracodawcy i jej wysokość nie jest uzależniona od wystąpienia realnej szkody po stronie pracownika oraz że w tym aspekcie odpowiedzialność pracodawcy to szczególnego rodzaju odpowiedzialność z tytułu dokonania wadliwej czynności prawnej, występująca bez względu na powstanie rzeczywistej szkody (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 18 października 2005 r., SK 48/03, OTK-A 2005 nr 9, poz. 101; z dnia 27 listopada 2007 r., SK 18/05, OTK-A 2007 nr 10, poz. 128).

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej, wobec czego postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).